

دلایل اهمیت چابهار برای افغانستان و هندوستان چیست؟

شعار سال: از امضای توافق سه جانبه چابهار میان ایران، هندوستان و افغانستان شش سال می‌گذرد. دلایل اقتصادی و سیاسی حضور هند و افغانستان در چابهار چیست؟ بندر چابهار که در جنوب شرقی ایران در دهانه دریای عمان قرار دارد، دارای موقعیت استراتژیک ایده‌آلی است که شبه قاره هند را با افغانستان و همچنین کشورهای آسیای مرکزی مانند قرقیزستان و ازبکستان متصل می‌کند. بندر چابهار کاهش قابل توجهی در هزینه و زمان حمل کالا و بار برای تجارت بین هند و افغانستان و همچنین برای تجارت بین شبه قاره هند و آسیای مرکزی ارائه می‌دهد. برای درک اهمیت بندری چابهار برای دو هم‌پیمان تجاری اش، یعنی افغانستان و هند بد نیست به گزارشی که در سال ۲۰۱۶ توسط انستیتوی مطالعات استراتژیک افغانستان و به دست سه پژوهشگر افغانستانی، ایرانی و هندی تهیه شده، اشاره کنیم.

۱) بی‌نیاز شدن افغانستان از محور پاکستان

در بخشی از این گزارش آمده: «تجارت خارجی افغانستان وابسته به مسیرهای اصلی ترانزیت است که از پاکستان عبور می‌کند... راه‌های زمینی به شدت کنترل شده و حضور پاکستان همواره مانع جدی فراروی رشد تجارت افغانستان است. برآوردها نشان می‌دهد که افغانستان سه تریلیون دلار ثروت دست نخورده دارد که می‌تواند برای افزایش عواید دولت از آن‌ها استفاده شود... با توجه به توافق سه‌جانبه بین هند، ایران و افغانستان در توسعه بندر چابهار، افغانستان نه تنها به دریای هند دسترسی پیدا می‌کند، بلکه به دریای عمان، خلیج فارس و سایر کشورهای عربی نیز دسترسی خواهد یافت. با در نظر داشتن تنش سیاسی میان افغانستان و پاکستان، تجارت افغانستان به طور جدی تحت تأثیر قرار گرفته است؛ زیرا بیشتر محصولات این کشور از طریق بندر گوادر براساس موافقتنامه تجارت و ترانزیت افغانستان-پاکستان که یک موافقتنامه تجارت دو جانبه بین پاکستان و افغانستان است، به کشور هند صادر می‌شود. این موافقتنامه به افغانستان اجازه می‌دهد تا از طریق بندر کراچی بدون حقوق گمرکی کالا وارد کند... چابهار یک بدیل خوب برای تجارت و ترانزیت افغانستان و یک فرصت مناسب برای تاجران افغانستان برای دسترسی به دریا از طریق ایران و هند است.

مسیر دریایی تجارت هند با کشورهای CIS از معبر چابهار

۲) افغانستان در سودای بدل شدن به نقطه اتصال ترانزیتی

بخش دیگر اهمیت چابهار برای افغانستان را باید از بعد ترانزیت از چین جستجو کرد. در حال حاضر، چین برای ارسال بخشی از کالاهای خود به اروپا، مجبور به استفاده از یک شاه راه سنتی و عبور از پنج کشور آسیای میانه است. این در حالی است که می توان با استفاده از معبر واخان افغانستان، بشکل مستقیم کالا را وارد ایران کرد و به سمت اروپا ارسال نمود.

۵) هند به دنبال دور زدن پاکستان

تحلیل‌های این گزارش مدعی است: «هند در این پروژه، نقش مرکزی را دارد. چون علاقمند است تا با دور زدن پاکستان یک مسیر تجاری به افغانستان و آسیای مرکزی ایجاد کند... با توجه به دسترسی آسان به بندر چابهار در سیستان و بلوچستان واقع در ساحل جنوبی ایران و ساحل غربی هند، بسیاری از صاحب‌نظران آن را به‌عنوان رقیبی برای بندر گوادر پاکستان می‌دانند. هند در حال حاضر کار جاده زرنج- دلا رآرم را در افغانستان به اتمام رسانده که زمینه تجارت زمینی را با کابل و در نهایت فراتر از آن با آسیای مرکزی فراهم می‌کند. در زمانی که طرح «ابتکار کمربند و جاده» چین تلاش دارد تا مرزهای منطقه‌ای را دگرگون کند، هند و دیگر بازیگران منطقه‌ای نیز به دنبال گسترش حضور منطقه‌ای خود هستند.»

در بخش دیگری از این گزارش مهم بر چرایی اهمیت حیاتی چابهار برای افغانستان تأکید شده: «بندر چابهار از این لحاظ یک پروژه حیاتی برای افغانستان است که امکان انتقال کالاهای افغانستان را به شرق میانه و اروپا و زمینه واردات کالاهای حیاتی به افغانستان را مسیر می‌نماید... در عین حال، به دلیل موقعیت استراتژیک جغرافیایی، افغانستان ظرفیت تبدیل شدن به نقطه وصل منطقه را دارد. نتایج توافقی چابهار برای افغانستان بسیار مهم است، زیرا این پروژه شهرهای زرنج، هرات، قندهار، کابل و مزارشریف را به اقتصادهای آسیای مرکزی وصل خواهد کرد.»

۳) چابهار شریک ترانزیتی ارزان افغانستان

چابهار فرصت های استراتژیک چشمگیر و گزینه های تجاری خوبی را برای افغانستان فراهم می کند. از منظر تدارکاتی، این بندر نزدیک ترین بندر به افغانستان است. بندر چابهار ۷۰۰ کیلومتر نزدیک تر از بندرعباس به افغانستان است. همچنان چابهار، ۱۰۰۰ کیلومتر نزدیک تر از بندر کراچی در پاکستان است. چابهار مهره تغییردهنده بازی استراتژیک در منطقه است. کشورهای دخیل در این زمینه امیدوار هستند که پروژه چابهار، افغانستان را به مرکز اقتصادی در منطقه تبدیل کند و همچنین روابط رو به رشد میان افغانستان و هند را افزایش دهد.

۴) چابهار هند را به کریدور شمال-جنوب متصل می کند

بندر چابهار برای هند فرصت دستیابی به منابع غنی گاز و نفت آسیای مرکزی را فراهم خواهد کرد. نفت و گاز برای کشورهایمانند هند که از کمبود هیدروکربن رنج می‌برند، اهمیت حیاتی دارد. این بندر، هند را به دالان بین‌المللی شمال- جنوب وصل می‌کند و مزید بر آن، فرصت دستیابی این کشور را به جمهوری‌های آسیایی فراهم می‌سازد. موقعیت استراتژیک در خلیج عمان نیز از اهمیت عظیم سیاسی برخوردار است.»

